

GRADIVO

»ZA POŠTENO POVRAČILO STROŠKOV PREHRANE«

Zakon o višini povračil stroškov v zvezi z delom in nekaterih drugih prejemkov (ZPSDP), ki ureja višino nekaterih povračil v zvezi z delom, je v veljavi od leta 1997. Z uveljavitvijo Zakona za uravnoteženje javnih financ je zakon prenehal veljati za vse subjekte, razen za tiste, ki so v večinski lasti lokalnih skupnosti oziroma države. Med ta podjetja spada tudi večina komunalnih podjetij v Sloveniji. ZPSDP med drugim opredeljuje maksimalno višino povračila stroškov prehrane med delom, ki jo omejuje na 4,61 € na dan, medtem ko je po kolektivni pogodbi komunalne dejavnosti pravica povračila določena v višini 6,12 €. S tem prihaja v komunalni dejavnosti do občutnih anomalij, saj delavci komunalnih podjetij v lasti lokalnih skupnosti na letni ravni prejmejo **približno 390 EUR regresa za prehrano med delom** manj kot delavci v komunalnih podjetij zasebnega sektorja. To jih postavlja v neenakopraven položaj, predvsem z ozirom na dejstvo, da so številna delovna mesta v komunalni dejavnosti visoko fizično intenzivna in so ti zaposleni prikrajšani za možnost oskrbe z ustrezno prehrano, ki je ključnega pomena za kakovostno opravljanje njihovega dela. Zato Zbornica komunalnega gospodarstva pri Gospodarski zbornici Slovenije (GZS-ZKG) in Sindikat komunale, varovanja in poslovanja z nepremičninami Slovenije (SKVNS) pozivata k spremembi tega zakona.

OZADJE

Zakon o višini povračil stroškov v zvezi z delom in nekaterih drugih prejemkov je bil sprejet decembra 1997. Dvakrat so bile sprejete njegove spremembe, februarja 1998 in junija 2001. Z Zakonom za uravnoteženje javnih financ (v nadaljevanju ZUJF, Ur. l. RS št. 40/12), ki je bil sprejet maja 2012, je veljavnost tega ZPSDP prenehala za vse druge subjekte, razen za delodajalce, ki so v večinski lasti lokalnih skupnosti oz. države. S tem ZPSDP od 2012 dalje velja tudi za komunalna podjetja, ki izpolnjujejo pogoj večinskega lastništva lokalnih skupnosti oz. države.

Zakon o višini povračil stroškov v zvezi z delom in nekaterih drugih prejemkov opredeljuje naslednje prejemke v zvezi z delom:

- dnevnice za službena potovanja v državi, kilometrino, povračilo stroškov prenočevanja na službeni poti,
- povračilo stroškov prevoza na delo in z dela,
- terenski dodatek,
- regres za prehrano med delom,
- nadomestilo za ločeno življenje in
- odpravnino ob odhodu v pokoj.

Glede teh prejemkov ZPSDP navaja, da se izplačujejo pod pogoji in na način, določen s kolektivnimi pogodbami dejavnosti, vendar v višini, ki je določena v ZPSDP. Za komunalno dejavnost to pomeni, da dejanski zneski povračil stroškov in drugih prejemkov v zvezi z delom ne pridejo v poštev, saj njihovo izplačilo omejuje ZPSDP. To dejstvo je posebej pereče pri tistih povračilih stroškov, od katerih so delavci vsak dan neposredno odvisni, na primer regres za prehrano v zvezi z delom. Kolektivna pogodba komunalne dejavnosti sicer določa pravico povračila v višini 6,12 € na dan, vendar do tega izplačila realno v teh komunalnih podjetjih, katerih večinski lastnik so lokalne skupnosti ali država, sploh ne pride in je zanje izplačilo omejeno na 4,61 € na dan. Komunalna podjetja so namreč statusno organizirana na različne načine, saj predpisi ne določajo obvezne statusne oblike niti obveznega lastništva države ali lokalne skupnosti.

Zaradi vsega tega so družbe v komunalni dejavnosti v neenakopravnem položaju glede na obliko lastništva, pri čemer utemeljenih razlogov, ki bi takšno »interventno« stanje narekovali, ni. Pri tem ne gre zanemariti tudi dejstva, da zaradi tega prihaja tudi do neenakopravne obravnave zaposlenih v isti dejavnosti ne glede na uspešnost poslovanja posamezne gospodarske družbe, v kateri so ti zaposleni.

IZVAJANJE KOLEKTIVNE POGODBE DEJAVNOSTI OMEJENO Z ZPSDP

GZS-ZKG in SKVNS utemeljeno ocenjujeta, da je nadaljnja omejitev izplačila regresa za prehrano neutemeljena in nesmiselna. Temeljni instrument za urejanje povračila stroškov je skladno z navodilom Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1, Ur. l. RS št. 21/13) ureditev v kolektivni pogodbi dejavnosti. Predstavniki delavcev in delodajalcev so se glede višine vseh prejemkov, ki jih opredeljuje ta zakon, dogovorili v Kolektivni pogodbi komunalnih dejavnosti (KPKD, Ur. l. RS št. 43/15). Predstavniki zaposlenih in delodajalcev utemeljeno pričakujejo, da izvajanje kolektivne pogodbe ne bo omejeno z interventnimi zakoni, kot je ZPSDP. Kolektivna pogodba komunalnih dejavnosti ima sama določbo, ki omejuje višino izplačil vseh povračil stroškov in drugih prejemkov v zvezi z delom preko davčne uredbe. Torej je za primerljivost ureditve z drugimi kolektivnimi pogodbami dejavnosti ustrezno poskrbljeno.

PREDLOG ZAKONA O PRENEHANJU VELJAVNOSTI ZPSDP ZASTAL

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) je na predlog GZS-ZKG in SKVNS pripravilo Predlog Zakona o prenehanju veljavnosti Zakona o višini povračil stroškov v zvezi z delom in nekaterih drugih prejemkov, s katerim se veljavni Zakon o višini povračil stroškov v zvezi z delom in nekaterih drugih prejemkov razveljavi.

Predlog Zakona o prenehanju veljavnosti Zakona o višini povračil stroškov v zvezi z delom in nekaterih drugih prejemkov je bil v javni razpravi od 21. 4. 2017 do 22. 5. 2017. S strani zainteresirane javnosti pripombe niso bile podane, nato pa je obravnava predloga Zakona o prenehanju veljavnosti ZPSDP v medresorskem usklajevanju zastala. Ekonomsko-socialni svet je na 314. seji, dne 16. 11. 2018, pozval Vlado RS k pripravi ustreznega predpisa, na podlagi katerega bo prenehal veljati ZPSDP.

VLOŽEN PREDLOG ZA PRIČETEK POSTOPKA ZA SPREMEMBO ZPSDP

GZS-ZKG in SKVNS menita, da ZPSDP neupravičeno posega v načelo enakega obravnavanja zaposlenih, ki opravljajo javne službe, in neutemeljeno omejuje socialni dialog in kolektivno dogovarjanje o pravicah zaposlenih izključno na podlagi lastniške strukture delodajalca. Lastniška struktura podjetja nikakor ne bi smela vplivati na višino povračila stroškov v zvezi z delom, saj je nedopustno, da imata dva delavca v isti dejavnosti, ki opravljata enako delo, različno pravico do povračila stroškov prehrane, ki jo v konsenzu vseh socialnih partnerjev ureja kolektivna pogodba dejavnosti.

Zato sta GZS-ZKG in SKVNS kot reprezentativni organizaciji delodajalcev in delojemalcev komunalne dejavnosti na predsednika Državnega zbora RS naslovila predlog za začetek postopka za spremembo ZPSDP, s katerim bi višina povračil stroškov v zvezi z delom in nekaterih drugih prejemkov, določenih z ZPSDP, veljala, v kolikor jih kolektivna pogodba na ravni dejavnosti ne bi urejala drugače. S tem bi preprečili diskriminacijo med zaposlenimi v komunalnem gospodarstvu in odpravili omejevanje izvajanja določb kolektivne pogodbe komunalnih dejavnosti za komunalna podjetja v večinski lasti lokalnih skupnosti. S spremembo zakona bi se socialnim partnerjem priznala pristojnost, da avtonomno urejajo pravice in obveznosti iz delovnih razmerij, in se jim omogočila svoboda, da odpravijo socialne neenakosti med zaposlenimi, ki opravljajo dejavnost posebnega družbenega pomena.

Ljubljana, 26. 8. 2019